

Jelenségnaptár

2007. május (JD 2 454 222–252)

A bolygók láthatósága

Merkúr. Május 3-án van felső együttállásban a Nappal. Ezután láthatósága gyorsan javul. Napnyugta után kereshető a nyugati látóhatár fölött.

Vénusz. Az esti égbolt feltűnő égitestje. A hó elején négy, a végén három és fél órával nyugszik a Nap után. Fényessége $-4^m,0$ -ról $-4^m,2$ -ra, átmérője $16''$ -ről $21''$ -re nő, fázisa $0,68$ -ról $0,55$ -re csökken.

Mars. A hajnali szürkületben kereshető a K-i látóhatár fölött. A hónap folyamán az Aquarius, a Pisces, a Cet, majd ismét a Pisces csillagképben látható. A hó elején másfél órával, a végén két órával kel a Nap előtt. Fényessége $1^m,0$ -ról $0^m,9$ -ra, átmérője $5'',3$ -ról $5'',8$ -re nő.

Jupiter. Késő este kel, az éjszaka nagy részében látható az Ophiuchusban. Fényessége $-2^m,5$, látszó átmérője $45''$.

Szaturnusz. Az éjszaka első felében figyelhető meg a Leo csillagképben. Éjfél után nyugszik. Fényessége $0^m,4$, látszó átmérője $18''$.

Uránusz. Kora hajnalban kel, a hajnali égen kereshető meg, a keleti látóhatár közelében, az Aquariusban.

Neptunusz. Éjfél után kel. A hajnali égen kereshető meg a keleti látóhatár közelében, a Capricornusban.

Holdfázisok

02. 10:09 UT telehold
10. 04:27 UT utolsó negyed
16. 19:27 UT újhold
23. 21:03 UT első negyed

Meteorraj ajánlat

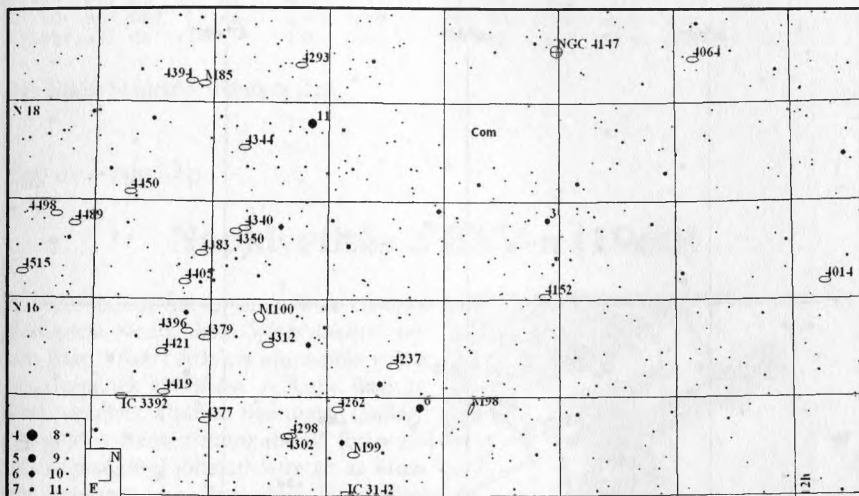
Májusban a legnagyobb és legjelentősebb meteorraj az Éta Aquaridák, mely a Halley-üstökössel áll kapcsolatban. A raj maximuma május 6-án van, telihold május 2-án. Mivel a radiáns kevéssel napkelte előtt kel, így nem sok esély van az erős holdfény mellett megfigyelni a rajtagokat. Mindenesetre érdemes próbálkozni, mert a rajtagok fényesek, lassúak, és hosszú nyomot hagynak az égbolton. Újhold május 16-án lesz. Ekkor van a Májusi Ursidák elnevezésű kis raj maximuma (ZHR= 1). Egy kicsivel nagyobb aktivitást mutat és évek óta szépen jelentkezik a Tau Herculidák raj. Aktivitási időszaka május 19. és június 14. között van, maximuma június 3-án esedékes, szintén nagy holdfény mellett.

GyL

Mélyég-ajánlat áprilisra

Gömbhalmaz: az NGC 5634 két fényes csillag tövében található a Virgóban, az M68 pedig pár fokkal délre a β Corvitól a Hydrában. Az NGC 4147-re pedig a Coma Berenicesben akadhatunk, nem messze az alábbi csillagvárosoktól. **Galaxis:** a tavaszi galaxiskavalkád egyik triója, az M98, M99 és az M100 a Coma Berenicesben található, bár mindannyian a hatalmas Virgo-galaxishalmaz tagjai. **Planetáris köd:** az NGC 2610 a Hydra nyugati szegletében található három fényes csillag ölelésében, a még délebbi és halványabb IC 972 pedig a Virgóban.

(Spe)

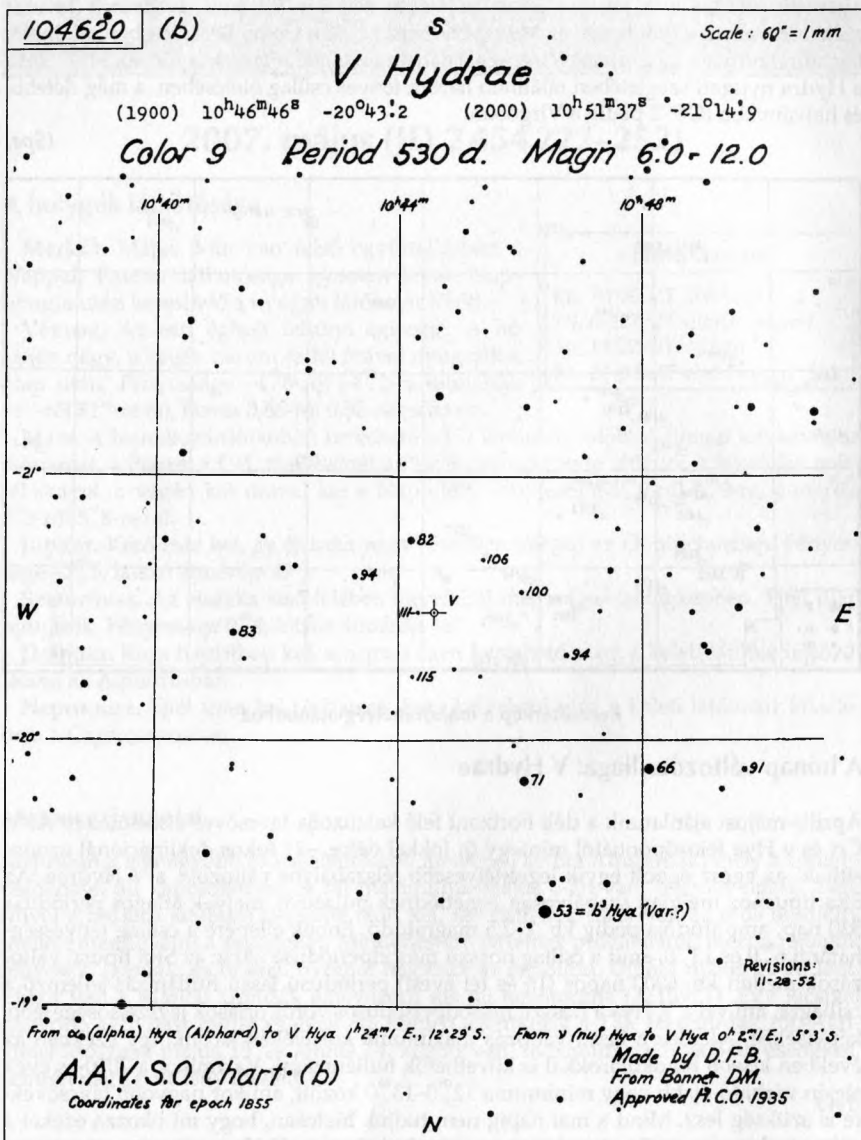

Keresőtérkép a májusi mélyég-ajánlathoz

A hónap változócsillaga: V Hydrae

Április-májusi ajánlatunk a déli horizont felé kalauzolja távcsöves észlelőinket. Az α Crt és v Hya felezőpontjától mintegy öt fokkal délre, -21 fokos deklinációnál azonosítható az egész égbolt egyik legrejtélyesebb félszabályos változója, a V Hydrae. Az SRa típushoz méltóan szabályosan ismétlődnek pulzációi, melyek átlagos periódusa 530 nap, amplitúdója pedig kb. 2–2,5 magnitúdó. Ennek ellenére a csillag fényesség-határai $6^m,0$ és $13^m,0$, amit a csillag hosszú másodperiódusa okoz: az SRa típusú változások mellett kb. 6000 napos (16 és fél éves!) periódusú lassú hullámmászás jellemző a csillagra, amivel a V Hya a hosszú másodperiódusos vörös óriások legszélsőségesebb képviselője. Jelenleg a lassú változás maximuma környékén járunk, így ezekben az években kisebb binokulárok is követhetők hullámmászásai. Valamikor a 2010-es évek elején várható újabb nagy minimuma $12^m,0$ – $13^m,0$ között, amikor nagyobb távcsövekre is szükséges lesz. Mind a mai napig nem tudjuk biztosan, hogy mi okozza ezeket a változásokat, de az pl. szinte bizonyosnak tűnik, hogy a V Hya csillagászati értelem-

ben nemrégiben elnyelt egy kísérőcsillagot, amely felpörgette a vörös óriás legkülsőbb rétegeit. Hosszú periódusai miatt elegendő havi 2-3 alkalommal megbecsülni fényességét. (Ksl)

Kettőscsillag ajánlat: a ζ Cnc és környéke

07586+1628	STF1167		1830	1997	8	228	228	12,0	12,2	9,5	11,5	
08014+1657	STF1173		1830	1997	20	50	52	9,8	10,4	8,47	9,93	
08019+1702	HJ 3307		1832	2000	3	354	350	18,0	18,3	9,7	11,2	
08115+1636	SLE 469		1984	1997	2	294	293	20,9	21,2	9,8	11,7	
08122+1739	STF1196	AB	1825	2005	99	58	58	1,1	1,0	5,30	6,25	= ζ Cnc
08122+1739	STF1196	AB-C	1800	2005	99	159	72	6,5	5,9	5,05	6,20	
08122+1739	STF1196	AB-D	1887	2002	11	108	108	293,4	280,5	5,31	8,89	
08122+1739	ENH 1	AB-E	1887	1991	3	27	26	548,1	557,7	5,31	10,08	
08122+1739	ENH 1	AB-F	1887	1894	2	47	47	630,3	629,2	5,05	10,26	
08122+1739	ENH 1	AB-G	1887	1991	3	331	332	644,4	664,4	5,31	10,15	
08160+1842	HO 524	Aa-B	1894	1992	13	344	344	3,9	4,4	7,70	10,51	
08160+1842	OPI 13	Aa-C	1926	1926	1	70	70	40,0	40,0	8,0	10,9	
08185+1937	HJ 444		1894	1998	7	97	96	35,7	37,1	8,53	10,27	

Beküldési határidő: május 6. (Lat)

Egy év – egy kép

Napkivetítés a BNV-n (1960)

A múlt század hatvanas éveinek elején a Budapesti Nemzetközi Vásár (akkori nevén Ipari Vásár) érdekes attrakciója volt a Nap képeinek kivetítése. A Kulin György által vezetett Uránia Bemutató Csillagvizsgáló önkéntes munkatársai (bemutatói) segítségével jöhetett létre ez az érdekes program. Az Orgoványi János által készített 30 cm-es Newton-reflektor kihuzatára szerelték a mattüveges vetítőernyőt, melyen „kívülről” szemléltették a Nap képét az érdeklődők. A korszak műszaki megoldásait magán viselő robusztus Newton-tubus könnyedén elbirt egy ilyen súlyos berendezést, és az érdeklődők is kényelmesebben szemléltették a napfoltokat, mint hagyományos kivetítőernyő esetén.

A Csillagászati évkönyv 1962-es kötete szerint a bemutatók Mojsza János szervezésében folytak, és az Ipari Vásár tartamán 7500-an láthatták ezzel az érdekes műszerrel a Napot. Ez 7500 Ft-os bevétel is jelentett, ami akkoriban nem volt kis összeg – a beléptidj ugyanis 1 forint volt.

A felvétel jobb szélén látható fehér köpenyes fiatalember Thaly Koppány, az egyik önkéntes bemutató. (Mzs)

